

Sygn. akt II CSK 159/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa A. S. i J. S.
przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej w W.
o zadośćuczynienie ,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 września 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 września 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnych orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pełnomocnik pozwanego P. [...] Spółki Akcyjnej w W. w skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 września 2013 r. wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Zdaniem skarżącego istotne zagadnienie prawne dotyczy dopuszczalności przyznania zadośćuczynienia za własną krzywdę niemajątkową najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej przed wprowadzeniem art. 446 § 4 k.c. Skarżący wskazał także na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie, tj. art. 24 k.c., art. 448 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną

uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało.

Z kolei odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, chociaż budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, względnie, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Trzeba zauważyć, że Sąd Najwyższy wypowiadał się już w kwestii, która została przedstawiona przez skarżącego jako zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia. W uchwale z 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (Biul. SN 2010, nr 10, poz. 11) i z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (OSNC 2012, nr 1, poz. 10), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed 3 sierpnia 2008 r., to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116 poz. 731). Spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło bowiem prowadzić do naruszenia dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego, co uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia. Sąd Najwyższy zajął takie stanowisko także w wyrokach z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09 (OSNC - ZD 2010, nr 3, poz. 91), z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, (nie publ.), oraz z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 (nie publ.).

W uchwale z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12 (OSNC 2013, nr 7-8, poz. 84) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że powyższe stanowisko jest związane z przyjęciem koncepcji odrębnego dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej, podlegającego ochronie na podstawie art. 23, 24 i 448 k.c. Spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie tego dobra

osobistego i uzasadniać przyznanie najbliższym członkom rodziny zmarłego zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. - także wtedy, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (OSNC-ZD 2011, z. B, poz. 42) i z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (OSNC 2012, nr 1 poz. 10) oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09 (OSNC-ZD 2010, z. C, poz. 91), z dnia 25 maja 2011, II CSK 537/10 (nie publ.), z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10 (nie publ.) i z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 (nie publ.), a także orzeczenia, w których więzi rodzinne zostały uznane za dobra osobiste (mi.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 (LEX nr 1164718), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 580/09 (LEX nr 602234) wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2003 r., V CK 308/02 (OSNC 2004, nr 5, poz. 82).

Z ugruntowanego orzecznictwa wydanego w sprawach, w których bezpośrednio pozywano (*actio directa*) ubezpieczycieli zobowiązanych do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynika ponadto, że Sąd Najwyższy konsekwentnie uznawał, iż umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów obejmuje także zadośćuczynienie za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Mimo że od dnia 3 sierpnia 2008 r. obowiązuje art. 446 § 4 k.c. stanowiący, że sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, to w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że obejmuje on ochroną te same dobra osobiste osób najbliższych zmarłemu, których ochronie służy roszczenie wywodzone z art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011 r., II CSK 279/10 (LEX nr 898254).

Rozwinięcie powyższej myśli można znaleźć w wyroku z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 320/13 (nie publ.), w którym Sąd Najwyższy po raz kolejny stwierdził, że, jeżeli czyn niedozwolony został popełniony po dniu 3 sierpnia 2008 r.,

to najbliżsi członkowie rodziny osoby zmarłej mogą dochodzić zadośćuczynienia zarówno na podstawie art. 446 § 4 k.c., jak i na mocy art. 448 k.c., przy czym skorzystanie z pierwszej podstawy prawnej jest prostsze, gdyż łączy się z ułatwieniami dowodowymi, natomiast przed dniem 3 sierpnia 2008 r. jedyną podstawą roszczenia o zadośćuczynienie stanowił art. 448 k.c.

Opisany wyżej kierunek wykładni został także zaaprobowany w najnowszym postanowieniu składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14, (Biul. IC 2014, nr 7-8).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[aw]